

Захист цивільних прав нотаріусом

Стаття 213 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) присвячена порядку тлумачення змісту правочину.

Зміст правочину іноді може бути викладено настільки складно і незрозуміло і сторонам, і третім особам, на яких покладено його виконання або яке виконується на користь третьої особи, що виникає питання про його з'ясування шляхом тлумачення.

Тлумачення правочину – це з'ясування змісту дійсного правочину, з тексту якого неможливо встановити справжню волю сторони (сторін).

Неадекватність відтворення в правочині як документі власної (спільної) волі сторони (сторін) може бути зумовлена об'єктивним ускладненням змісту правочину, неоднаковим використанням у правочині слів, понять і термінів, які є загальноприйнятими у відповідній сфері цивільних відносин.

Цьому можуть також сприяти й певні неузгодженості між змістом окремих частин правочину і змістом правочину в цілому.

Йдеться про такі неузгодженості, які не призводять до невідповідності змісту правочину вимогам актів цивільного законодавства і моральним засадам суспільства, що є підставою для недійсності правочину. Недійсні правочини тлумаченню не підлягають.

Суб'єктом тлумачення правочинів згідно з частинами першою та другою статті 213 ЦК України є сторона (сторони) правочину та суд. Причому суд може постановити рішення про тлумачення змісту правочину лише на вимогу однієї або обох сторін правочину.

Ініціатива тлумачення може виходити і від третіх осіб, однак можливостей її реалізації ЦК України не визначає.

Правила, за якими має здійснюватися тлумачення правочину стороною (сторонами) або судом, містяться в частинах 3-4 статті 213 ЦК України і зводяться до такого.

При тлумаченні змісту правочину беруться до уваги однакове для всього змісту правочину значення слів і понять, а також загальноприйняте у відповідній сфері відносин значення термінів.

Якщо буквально значення слів і понять, а також загальноприйняте у відповідній сфері відносин значення термінів не дає можливості з'ясувати зміст окремих частин правочину, останній встановлюється порівнянням відповідної частини правочину зі змістом інших його частин, усім його змістом, намірами сторін.

Якщо і в такий спосіб неможливо визначити справжню волю осіб, що вчинили правочин, до уваги беруться мета правочину, зміст попередніх

переговорів, практика відносин між сторонами, звичаї ділового обороту, подальша поведінка сторін, текст типового договору та інші обставини, які мають істотне значення.

Витлумачений текст правочину має бути підписаний сторонами.

Витлумачений судом текст правочину має міститись в судовому рішенні.

Згідно зі статтею 18 Цивільного процесуального кодексу України Судові рішення, що набрали законної сили, обов'язкові для всіх органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, - і за її межами. Невиконання судового рішення є підставою для відповідальності, встановленої законом. Обов'язковість судового рішення не позбавляє осіб, які не брали участі у справі, можливості звернутися до суду, якщо ухваленим судовим рішенням вирішено питання про їхні права, свободи чи інтереси.

Головний спеціаліст

Управління з питань нотаріату

Н.В. Гурська